

Informatívna správa o vyhľadávaní a potieraní nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania za rok 2014

I. Úvod

Národný inšpektorát práce predkladá Informatívnu správu o vyhľadávaní a potieraní nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania za rok 2014 (ďalej správa) na rokovanie porady vedenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej ministerstvo), čím plní úlohu č. B.2. stanovenú generálnemu riaditeľovi Národného inšpektorátu práce ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny uznesením 25/13 porady vedenia ministerstva.

Účelom tejto správy je informovať o stave v oblasti vyhľadávania a potierania nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania za obdobie roka 2014. Informácie uvedené v správe vychádzajú z výsledkov kontrolnej činnosti realizovanej v sledovanom období inšpektorátmi práce, Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny a úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny. Zistenia za rok 2014 sú prezentované v porovnaní s výsledkami činnosti v predmetnej oblasti za predchádzajúce tri kalendárne roky.

Správa obsahuje aj informácie od orgánov štátnej správy, ktoré pri výkone kontroly nelegálneho zamestnávania spolupracujú s kontrolnými orgánmi, a to Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky, Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru a krajské riaditeľstvá Policajného zboru.

II. Východiská vyhľadávania a potierania nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania

Kontrolu dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania vykonávajú kontrolné orgány, ktorými sú inšpektoráty práce, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej ústredie práce) a úrady práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej úrady práce).

Nelegálnu prácu, nelegálne zamestnávanie, zákaz vykonávania nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania a výkon kontroly vymedzuje zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej zákon č. 82/2005 Z. z.).

Súčasná právna úprava podľa zákona č. 82/2005 Z. z. za nelegálnu prácu považuje závislú prácu, ktorú vykonáva fyzická osoba pre právnickú osobu alebo fyzickú osobu, ktorá je podnikateľom, a:

- nemá s právnickou osobou alebo s fyzickou osobou, ktorá je podnikateľom, založený pracovnoprávny vzťah alebo štátnozamestnanecký pomer podľa osobitného predpisu (zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov, zákon č. 400/2009 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) alebo

- je štátnym príslušníkom krajiny, ktorá nie je členským štátom Európskej únie, iným zmluvným štátom Dohody o Európskom hospodárskom priestore alebo Švajčiarskou konfederáciou, alebo osobou bez štátnej príslušnosti (ďalej štátny príslušník tretej krajiny) a nie sú splnené podmienky na jeho zamestnávanie podľa osobitného predpisu (§ 21 ods. 1 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

Nelegálne zamestnávanie je zamestnávanie právnickou osobou alebo fyzickou osobou, ktorá je podnikateľom, ak využíva závislú prácu:

- fyzickej osoby a nemá s ňou založený pracovnoprávny vzťah alebo štátnozamestnanecký pomer podľa osobitného predpisu (zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov, zákon č. 400/2009 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov),
- fyzickej osoby, má s ňou založený pracovnoprávny vzťah alebo štátnozamestnanecký pomer podľa osobitného predpisu (zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov, zákon č. 400/2009 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) a nesplnila povinnosť podľa osobitného predpisu (§ 231 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov) alebo
- štátneho príslušníka tretej krajiny a nie sú splnené podmienky na jeho zamestnávanie podľa osobitného predpisu (§ 21 ods. 1 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

Nelegálne zamestnávanie je aj zamestnávanie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa zdržiava na území Slovenskej republiky v rozpore s osobitným predpisom (zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) a ktorý vykonáva závislú prácu.

Nevyhnutným predpokladom preukázania porušenia zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania pri výkone kontroly je preukázanie výkonu závislej práce. Závislá práca je podľa zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce v znení neskorších predpisov definovaná ako práca vykonávaná vo vzťahu nadriadenosti zamestnávateľa a podriadenosti zamestnanca, osobne zamestnancom pre zamestnávateľa, podľa pokynov zamestnávateľa, v jeho mene, v pracovnom čase určenom zamestnávateľom, za mzdu alebo odmenu.

Dozor nad dodržiavaním právnych predpisov, ktoré upravujú zákaz nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania je súčasťou inšpekcie práce, prostredníctvom ktorej sa presadzuje ochrana zamestnancov pri práci. Výkon štátnej správy v oblasti inšpekcie práce, pôsobnosť orgánov štátnej správy v oblasti inšpekcie práce, práva a povinnosti inšpektora práce a povinnosti fyzickej osoby a právnickej osoby sú upravené v zákone č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej zákon č. 125/2006 Z. z.).

V rámci úpravy správnych deliktov ustanovuje zákon č. 125/2006 Z. z. povinnosť inšpektorátu práce uložiť pokutu zamestnávateľovi alebo fyzickej osobe za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania od 2 000 do 200 000 eur, a ak ide o nelegálne zamestnávanie dvoch a viac fyzických osôb súčasne, najmenej 5 000 eur.

Rozsah a proces kontroly dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania vykonávanej kontrolórmí ústredia práce a úradov práce je upravený zákonom č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov. V § 6 ods. 3 uvedeného zákona je ustanovená prednosť osobitného predpisu upravujúceho pôsobnosť orgánov kontroly, ktorým je zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej zákon č. 5/2004 Z. z.). Ústredie práce a úrady práce uložia pokutu právnickej alebo fyzickej osobe za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania od 2 000 eur do 200 000 eur, a ak ide o nelegálne zamestnávanie dvoch a viac fyzických osôb súčasne, najmenej 5 000 eur.

Kontrola dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania vo vzťahu k štátnym príslušníkom tretích krajín je vykonávaná aj v spolupráci s Policajným zborom, najčastejšie s príslušníkmi Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru. V roku 2014 sa vzájomná spolupráca zložiek Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a orgánov inšpekcie práce realizovala aj na základe Dohody o vykonávaní súčinnostných kontrol podnikateľských subjektov uzatvorenej dňa 30. 12. 2013.

Kontrolné orgány v zmysle ustanovení zákona č. 82/2005 Z. z. posudzujú riziko nelegálneho zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa zdržiavajú na území Slovenskej republiky v rozpore s osobitným predpisom a ktorí vykonávajú závislú prácu. Uvedené je predmetom záujmu Európskej komisie, ktorá od členských štátov Európskej únie vyžaduje pravidelnú identifikáciu odvetví ekonomických činností, v ktorých sa sústreďuje nelegálne zamestnávanie štátnych príslušníkov tretích krajín (ďalej rizikové odvetvia), a výkon kontroly nelegálneho zamestnávania najmä v rizikových odvetviach.

Národný inšpektorát práce predkladá Európskej komisii každoročne do 1. júla informácie za predchádzajúci kalendárny rok o počte kontrol nelegálneho zamestnávania v jednotlivých rizikových odvetviach, percentuálnom podiele kontrolovaných subjektov z počtu zamestnávateľov v každom rizikovom odvetví a o výsledkoch kontrol vykonaných v jednotlivých rizikových odvetviach. Predkladané informácie sú jedným z podkladov pre vypracovanie oznámenia Európskej komisii Európskemu parlamentu a Rade o uplatňovaní smernice 2009/52/ES z 18. júna 2009, ktorou sa stanovujú minimálne normy pre sankcie a opatrenia voči zamestnávateľom štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členských štátov.

Kontrolné orgány majú informačnú povinnosť podľa zákona č. 82/2005 Z. z., ktorou je určené, že štátny príslušník tretej krajiny, ktorý bol nelegálne zamestnávaný podľa § 2 ods. 3 tohto zákona, bude informovaný o jeho práve podať podnet, ak mu dohodnutá mzda nebola vyplatená, o jeho práve uplatniť si nárok na dohodnutú dlžnú mzdu a o jeho práve na doručenie dlžnej mzdy do krajiny, do ktorej sa vráti alebo bude administratívne vyhostený na náklady právnickej osoby alebo fyzickej osoby, ktorej bola právoplatne uložená pokuta za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania podľa § 2 ods. 3.

Účinným prostriedkom, zefektívňujúcim a zrýchľujúcim výkon kontroly dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania, je využívanie elektronického prístupu do databázy registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia vedeného Sociálnou poisťovňou. Inšpektori práce a kontrolóri ústredia práce a úradov práce sú technicky vybavení a majú vydané GRID karty, ktoré im umožňujú prístup k informáciám v čase výkonu kontroly fyzických osôb nachádzajúcich sa na pracoviskách kontrolovaných subjektov.

V súvislosti so zisteným opakovaným porušením zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania inšpektoráty práce oznamujú tieto porušenia živnostenskému úradu na účely zrušenia živnostenského oprávnenia.

Kontrolná činnosť je základným nástrojom na vyhľadávanie a potieranie nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania. Okrem nej kontrolné orgány, najmä inšpektoráty práce, efektívne využívajú aj preventívne pôsobenie formou poskytovania bezplatného poradenstva v rozsahu základných odborných informácií a rád o spôsoboch, ako najúčinnnejšie dodržiavať platné právne predpisy upravujúce oblasti dozoru inšpekcie práce.

Inšpektoráty práce sú podľa zákona č. 125/2006 Z. z. povinné vydať na požiadanie na účely preukázania splnenia podmienok podľa osobitného predpisu (napr. zákon č. 528/2008 Z. z. o pomoci a podpore poskytovanej z fondov Európskeho spoločenstva v znení neskorších predpisov) potvrdenie o tom, že ku dňu požiadania nebolo zistené porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania, a to do siedmich pracovných dní od požiadania. Poskytnutie dotácií z výdavkov štátneho rozpočtu, pomoci a podpory z fondov Európskej únie, resp. účasti na verejnom obstarávaní je podmienené neporušením zákazu nelegálneho zamestnávania.

Základným cieľom výkonu kontroly je potieranie všetkých foriem porušovania zákazu nelegálneho zamestnávania.

III. Kontrolná činnosť a zistenia orgánov inšpekcie práce

Výkon inšpekcie práce zameranej na kontrolu dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania bol v roku 2014 realizovaný v rámci:

- plánovaných celoslovenských úloh,
- plánovaných krajských úloh,
- mimoriadnych úloh,
- prešetrovania podnetov právnických a fyzických osôb,
- výkonu následnej kontroly plnenia nariadených opatrení,
- vyšetrovania udalostí (pracovných úrazov a chorôb z povolania),
- spolupráce s inými orgánmi.

Kontrola osôb nachádzajúcich sa na pracovisku zamestnávateľa sa realizuje aj ako samostatný výkon inšpekcie práce zameraný výlučne na kontrolu dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania, ale väčšinou je súčasťou výkonov inšpekcie práce zameraných na dodržiavanie pracovnoprávných predpisov, predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany

zdravia pri práci a predpisov upravujúcich oblast' sociálnej legislatívy v doprave. Táto kontrola sa spravidla nevykonáva iba pri kolaudácii a pri výkone jadrového dozoru.

V roku 2014 zrealizovali inšpektoráty práce 54 087 výkonov inšpekcie práce v zložení: 9 847 v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, 4 904 v oblasti trhového dohľadu, 10 831 v oblasti pracovnoprávných vzťahov, 55 v oblasti jadrového dozoru, 7 812 v oblasti kontroly dodržiavania sociálnej legislatívy v doprave a 20 638 (38,16 %) výkonov bolo zameraných na kontrolu dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania. Zdrojom uvedených údajov sú výstupy z informačného systému ochrany práce (ďalej ISOP) aktualizované k 16. 01. 2015.

V sústave inšpekcie práce v roku 2014 aktívne pôsobili špecializované útvary kontroly nelegálneho zamestnávania (ďalej ÚKNZ – KOBRA), ktoré boli zriadené od 01. 10. 2013. Ide o špecializované tímy inšpektorov práce, ktorí vykonávajú v prevažnej miere kontrolu dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania.

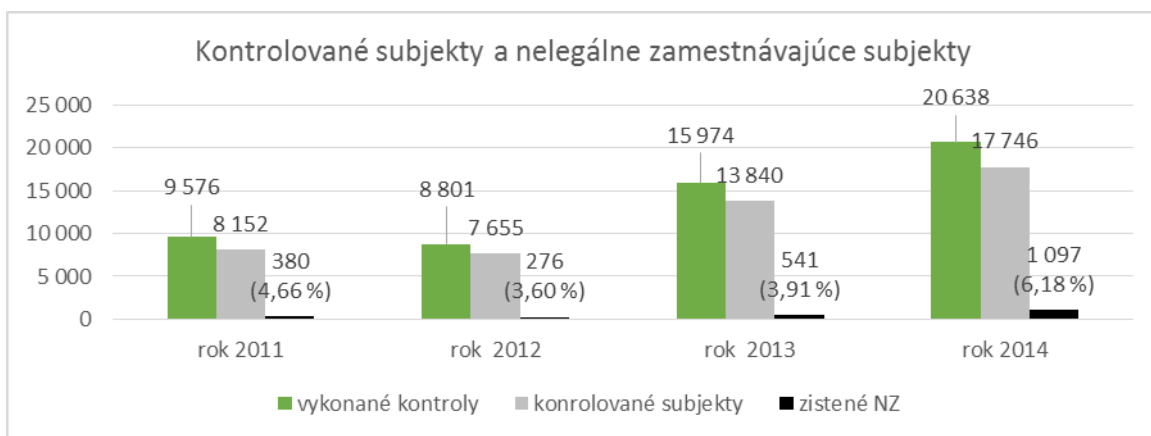
Činnosť ÚKNZ – KOBRA je špecifická organizáciou ich pracovného času. Výkon inšpekcie práce realizujú aj v popoludňajších a nočných hodinách, počas víkendov a sviatkov. Metodicky je výkon inšpekcie práce usmerňovaný Národným inšpektorátom práce. Výsledky ich činnosti sa samostatne sledujú a vyhodnocujú. V tejto správe sú zistenia ÚKNZ – KOBRA súčasťou výsledkov kontroly inšpekcie práce, ale zároveň sú osobitne prezentované v časti III.B., pretože predstavujú významný podiel na celkových výsledkoch kontrol za sústavu inšpekcie práce.

III.A. Výsledky kontroly

Inšpektoráty práce v roku 2014 vykonali 20 638 kontrol zameraných na preverenie dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania, v rámci ktorých bolo skontrolovaných 17 746 subjektov (právnických osôb a fyzických osôb, ktoré sú podnikateľmi) a 50 488 fyzických osôb vykonávajúcich prácu na pracoviskách kontrolovaných subjektov. Výkonmi inšpekcie práce bolo odhalených 1 097 subjektov – zamestnávateľov, ktoré porušili zákaz nelegálneho zamestnávania tým, že nelegálne zamestnávali 2 138 fyzických osôb.

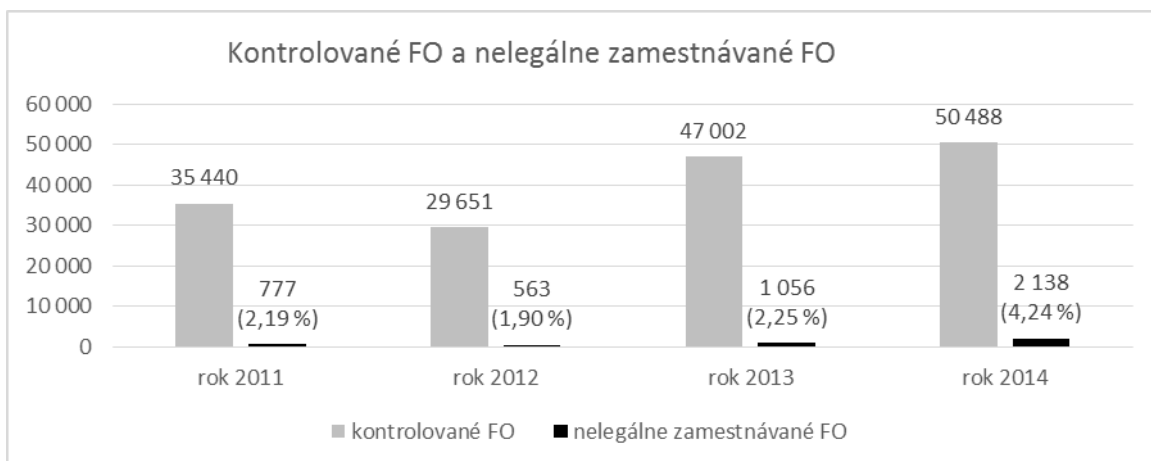
Počet vykonaných inšpekcií práce je najvyšší v porovnaní s predchádzajúcimi tromi kalendárnymi rokmi. Vykonané kontroly v roku 2014 (20 638) sú v porovnaní s rokom 2013 (15 974) navýšené o 29,20 %, v porovnaní s rokom 2012 (8 801) sú navýšené o 134,5 % a v porovnaní s rokom 2011 (9 576) sú výkony kontrol navýšené o 115,52 %. Porovnanie počtov výkonov svedčí o zintenzívnení výkonov kontroly dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania (tabuľka č. 1a).

Pre prehľadnosť sú údaje o vykonaných kontrolách dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania a ich zisteniach spracované aj v nasledujúcom grafe.

Odhalené počty zamestnávateľov, ktorí porušili zákaz nelegálneho zamestnávania v roku 2014 (1 097) predstavujú 6,18 % z počtu všetkých kontrolovaných subjektov (17 746). Uvedený percentuálny podiel nelegálne zamestnávajúcich zamestnávateľov vykazuje stúpajúci trend oproti roku 2013, kedy bolo odhalených 3,91 % nelegálne zamestnávajúcich zamestnávateľov z počtu skontrolovaných subjektov. V porovnaní s rokmi 2012 (3,60 %) a 2011 (4,66 %) je tento trend v odhaľovaní rovnako zrejмый.

V rámci kontrolnej činnosti inšpektorátov práce zameranej na výkon dozoru nad dodržiavaním právnych predpisov, ktoré upravujú zákaz nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania, bolo v roku 2014 skontrolovaných 50 488 fyzických osôb. Z tohto počtu kontrolovaných osôb bolo zistené nelegálne zamestnávanie 2 138 fyzických osôb, čo v percentuálnom vyjadrení predstavuje 4,24 %. Počty kontrolovaných osôb a nelegálne zamestnávaných osôb za predchádzajúce kalendárne roky obsahuje nasledujúci graf.

Počet 2 138 nelegálne zamestnávaných fyzických osôb zahŕňa 833 nelegálne zamestnávaných žien a 1 305 nelegálne zamestnávaných mužov. Inšpektori práce v roku 2014 zistili aj nelegálne zamestnávanie mladistvých v počte 58 fyzických osôb (z toho 1 štátny príslušník tretej krajiny) a nelegálne zamestnávanie cudzincov v počte 80 fyzických osôb (tabuľka č.

2a). Do uvedeného počtu nelegálne zamestnávaných cudzincov ISOP započítava tie fyzické osoby, ktoré nie sú štátnymi príslušníkmi Slovenskej republiky. V počte 80 je zahrnutých 49 občanov členských štátov Európskej únie a 31 štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa na území Slovenskej republiky zdržiavali v súlade s osobitným predpisom.

Využívanie práce cudzincov v rozpore so zákonom č. 82/2005 Z. z. bolo zistené u skupiny občanov niektorých členských krajín Európskej únie – odhalené bolo napr. nelegálne zamestnávanie 16 občanov Rumunska, ktorých prácu využívali zamestnávateľia pôsobiaci v odvetví administratívnych a podporných služieb (so založeným pracovnoprávnym vzťahom bez splnenia povinnosti prihlásiť zamestnancov do registra Sociálnej poisťovne), nelegálne zamestnávanie 10 občanov Maďarska zamestnávateľom pôsobiacim v odvetví veľkoobchodu (bez založenia pracovnoprávného vzťahu). Z počtu 31 odhalených prípadov nelegálneho zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín bolo napr. 6 občanov Číny a 5 občanov USA nelegálne zamestnávaných zamestnávateľmi pôsobiacimi v odvetví vzdelávania, 4 občania Číny boli nelegálne zamestnaní v odvetví ubytovacích a stravovacích služieb. Najčastejšie bolo zistené nelegálne zamestnávanie formou neprihlásenia založeného pracovnoprávného vzťahu do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia vedeného Sociálnou poisťovňou. Podrobný prehľad o počtoch odhalených prípadov nelegálneho zamestnávania cudzincov je uvedený v tabuľke č. 3a.

Chránenou skupinou zamestnancov sú mladiství, ktorým vyplýva zvýšená právna ochrana z pracovnoprávných predpisov a zároveň aj z predpisov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Inšpektormi práce bolo odhalené nelegálne zamestnávanie 58 fyzických osôb vo veku do 18 rokov. Využívanie práce mladistvých v rozpore s ustanoveniami zákona č. 82/2005 Z. z. má okrem rizík, ktoré sú najzreteľnejšie najmä v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, negatívny vplyv na vyvíjajúcu sa osobnosť mladistvého a na jeho súčasné a budúce pracovné návyky.

Zákomom č. 311/2001 Z. z. Zákonníkom práce v znení neskorších predpisov je určené, že práca fyzickej osoby vo veku do 15 rokov alebo práca fyzickej osoby staršej ako 15 rokov do skončenia povinnej školskej dochádzky je zakázaná. Nelegálne zamestnávanie v tejto skupine mladistvých nebolo zistené.

Odhalenými prípadmi porušenia zákazu nelegálneho zamestnávania boli naznačené aj počtom zistení najvýznamnejšie rizikové odvetvia ekonomických činností. Počty odhalených nelegálne zamestnávaných fyzických osôb boli v absolútnych číslach najvyššie v odvetviach ekonomických činností ako sú veľkoobchod a maloobchod (500), stavebníctvo (459) a ubytovacie a stravovacie služby (322). Na tieto odvetvia v priebehu roka 2014 bola činnosť inšpektorátov práce prioritne zameraná. Prehľad o počtoch kontrolovaných fyzických osôb a nelegálne zamestnávaných fyzických osôb v členení podľa odvetví ekonomických činností je uvedený v prílohe k správe (tabuľka č. 4a).

Z pohľadu podielu počtu zistených prípadov nelegálne zamestnávaných fyzických osôb k celkovému počtu kontrolovaných fyzických osôb na pracoviskách zamestnávateľov pôsobiacich v príslušnom odvetví ekonomických činností je zrejmé, že tento percentuálny podiel je najvyšší v odvetviach ostatných činností (oprava, pranie a čistenie, kadernícke

a kozmetické služby, služby týkajúce sa telesnej pohody – 9,94 %), odborných vedeckých a technických činností (7,32 %) a v odvetví činností v oblasti nehnuteľností (6,75 %).

Opakované porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania fyzickými osobami, ktoré sú podnikateľmi, bolo zistené v piatich prípadoch. Všetky tieto zistenia boli oznámené príslušnému živnostenskému úradu na účely zrušenia živnostenského oprávnenia.

Zákaz nelegálneho zamestnávania bol porušovaný najviac malými zamestnávateľmi s počtom zamestnancov 1 – 9 (tabuľka č. 5a), a to v absolútnych číslach (1 160) a aj v percentuálnom podiele počtu nelegálne zamestnávaných fyzických osôb z počtu skontrolovaných fyzických osôb (5,73 %). Táto skutočnosť bola zistená aj v predchádzajúcich 3 kalendárnych rokoch.

Z hľadiska právnej formy bol v roku 2014 zákaz nelegálneho zamestnávania najviac porušovaný spoločnosťami s ručením obmedzeným (nelegálne zamestnávali 1 265 fyzických osôb) a fyzickými osobami, ktoré sú podnikateľmi (nelegálne zamestnávali 705 fyzických osôb). Zamestnávatelia s uvedenými právnymi formami najčastejšie porušovali zákaz nelegálneho zamestnávania aj v predchádzajúcich rokoch (tabuľka č. 6a). S ohľadom na trend v odhaľovaní nelegálneho zamestnávania u týchto subjektov boli zamestnávatelia s uvedenými právnymi formami kontrolovaní inšpektorátmi práce najčastejšie. Zo zistení orgánov inšpekcie práce vyplynulo, že bude potrebné zamerať kontrolnú činnosť vo zvýšenej miere aj na zamestnávateľov pôsobiacich ako združenie (zväz, spolok), u ktorých bolo skontrolovaných 107 fyzických osôb a z tohto počtu bolo zistené nelegálne zamestnanie 25 fyzických osôb, čo predstavuje až 23,36 %.

Najvyšší počet nelegálne zamestnávaných fyzických osôb bol odhalený v Košickom kraji (374) a najnižší v Prešovskom kraji (169). Zistenia inšpektorátov práce v členení podľa regiónov sú uvedené v tabuľke č. 7a.

Z hľadiska porušení ustanovení zákona č. 82/2005 Z. z. inšpektori práce v roku 2014 zistili a preukázali nelegálne zamestnanie 2 138 fyzických osôb, z ktorých 731 vykonávalo pre zamestnávateľa závislú prácu bez založeného (písomne uzatvoreného) pracovnoprávneho vzťahu. V 1 393 prípadoch bolo porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania spôsobené nespĺnením oznamovacej povinnosti zamestnávateľa voči Sociálnej poisťovni za súčasnej existencie založeného pracovnoprávneho vzťahu. Zamestnanie štátneho príslušníka tretej krajiny, u ktorého neboli splnené podmienky na jeho zamestnanie podľa osobitného predpisu, t. j. nemal vydané povolenie na prechodný pobyt na účely zamestnania alebo povolenie na zamestnanie, bolo zistené v 14 prípadoch.

Na území Slovenskej republiky nebolo v roku 2014, rovnako ako ani v predchádzajúcich sledovaných rokoch, zistené nelegálne zamestnanie štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa zdržiava na území Slovenskej republiky v rozpore s ustanoveniami zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov alebo zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a vykonáva závislú prácu (tabuľka č. 8a).

Okrem informácií získaných pri výkone inšpekcie práce a vlastného vyhľadávania kontrolovaných subjektov – zamestnávateľov sú zdrojom informácií o možnom porušovaní

zákazu nelegálneho zamestnávania aj podnety od občanov. Prehľad o podnetoch obsahuje nasledujúca tabuľka.

Podnety	2011		2012		2013		2014	
Opodstatnené	110	12,28 %	114	12,68 %	159	13,01 %	192	14,07 %
Neopodstatnené	786	87,72 %	785	87,32 %	1 063	86,99 %	1 173	85,93 %
Spolu	896		899		1 222		1 365	

Inšpektori práce preverujú takmer každý podnet doručený na príslušný inšpektorát práce, avšak iba v priemere v cca 13 % z každoročne doručených podnetov (priemer za roky 2011 až 2014) sa potvrdia podozrenia udávané občanmi a zistí sa porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania.

III.B. Činnosť útvarov kontroly nelegálneho zamestnávania - KOBRA

Rok 2014 bol prvým kalendárnym rokom, za ktorý je možné vyhodnotiť činnosť ÚKNZ – KOBRA. Tieto špecializované útvary na inšpektorátoch práce pôsobia od 01. 10. 2013 v priamej riadiacej pôsobnosti hlavných inšpektorov práce. Svoju činnosť zameriavajú výlučne na dodržiavanie ustanovení zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonníka práce v znení neskorších predpisov upravujúcich výkon závislej práce a na odhaľovanie porušení zákazu nelegálneho zamestnávania. Inšpektori práce pôsobiaci v ÚKNZ – KOBRA pracujú efektívne, aktívne vyhľadávajú subjekty, v ktorých by mohlo dochádzať k porušovaniu zákazu nelegálneho zamestnávania, zisťujú informácie v teréne a pružne reagujú na potrebu vykonať inšpekciu práce. Zároveň sú materiálne a technicky vybavení na vycestovanie a konajú operatívne z hľadiska času výkonu kontroly.

V sústave inšpekcie práce sa so vznikom ÚKNZ – KOBRA zvýšil počet zamestnancov o 36 osôb. Prevádzkové a mzdové náklady vynaložené na chod týchto útvarov v roku 2014 predstavovali sumu 684 000 eur.

Inšpekcie práce ÚKNZ – KOBRA boli vykonávané najmä na základe Národným inšpektorátom práce stanovenej celoslovenskej úlohy 14 113 Kontrola dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania vykonávaná ÚKNZ – KOBRA, v rámci ktorej si inšpektori práce vyhľadávali kontrolované subjekty. Inšpektori práce kontrolovali zamestnávateľov aj na základe doručených podnetov alebo oznámení, ktoré poukazovali na údajné porušovanie zákazu nelegálneho zamestnávania.

V priebehu roka 2014 sa uskutočnili dve kontrolné akcie ÚKNZ – KOBRA so špeciálnym režimom. Prvá prebehla v termíne od 10. 3. 2014 do 16. 3. 2014 a v rámci nej boli vykonávané inšpekcie práce so zameraním na kontrolu dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania, pričom výkony inšpekcie práce boli realizované inšpektormi práce v územnom obvode iného inšpektorátu práce v rozsahu písomného poverenia generálneho riaditeľa (tzv. výmena krajov). Výsledky tejto kontroly boli pozitívne, odhalených bolo 70 zamestnávateľov, ktorí nelegálne zamestnávali 124 fyzických osôb. V júni 2014 bola zorganizovaná kontrolná akcia v Žiline, kde na území mesta v jednom dni vykonali kontrolu dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania všetci inšpektori práce ÚKNZ – KOBRA. Pri tejto akcii bolo odhalených 10 zamestnávateľov, ktorí nelegálne zamestnávali 12

fyzických osôb. V rámci kontrolných akcií sa výkon inšpekcie práce začína kontrolou fyzických osôb prítomných na pracovisku zamestnávateľov, ukončenie výkonu inšpekcie práce v prípadoch odhaleného nelegálneho zamestnávania je realizované v období niekoľkých nasledujúcich kalendárnych dní alebo týždňov, v záujme dodržania procesnej úpravy inšpekcie práce a zachovania práv kontrolovaných subjektov.

Celkové výsledky činnosti ÚKNZ – KOBRA sú zahrnuté vo výsledkoch kontrol, o ktorých pojednáva predchádzajúca časť III.A. V záujme zdôraznenia prínosu útvarov v oblasti odhaľovania nelegálneho zamestnávania uvádzame výsledky kontrol realizovaných ÚKNZ – KOBRA aj samostatne v tejto časti správy. Podiel výsledkov činnosti ÚKNZ – KOBRA na celkových počtoch odhalených prípadov nelegálneho zamestnávania je významný, predstavuje až 63,75 %-ný podiel na celkových zisteniach orgánov inšpekcie práce.

Inšpektori práce ÚKNZ – KOBRA v roku 2014 zrealizovali 11 669 kontrol zameraných na preverenie dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania, v rámci ktorých bolo skontrolovaných 10 972 subjektov (právnických osôb a fyzických osôb, ktoré sú podnikateľmi) a 24 987 fyzických osôb vykonávajúcich prácu na pracoviskách kontrolovaných subjektov. Porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania zistili u 734 (6,71 %) zamestnávateľov, ktorí nelegálne zamestnávali 1 363 (5,46 %) fyzických osôb. Úspešnosť odhaľovania prípadov porušenia nelegálneho zamestnávania je v percentuálnom vyjadrení vyššia v porovnaní s celkovými výsledkami kontrol nelegálneho zamestnávania za sústavu inšpekcie práce (tabuľka č. 1a ÚKNZ – KOBRA).

Počet odhalených nelegálne zamestnávaných fyzických osôb 1 363 zahŕňa 509 nelegálne zamestnávaných žien a 854 nelegálne zamestnávaných mužov. Inšpektori práce ÚKNZ – KOBRA svojou činnosťou zistili aj nelegálne zamestnávanie mladistvých v počte 40 fyzických osôb, z toho 1 štátny príslušník tretej krajiny s povolením na pobyt na území Slovenskej republiky (tabuľka č. 2a ÚKNZ – KOBRA).

Inšpektormi práce ÚKNZ – KOBRA bolo odhalené nelegálne zamestnávanie cudzincov v počte 15 fyzických osôb, ktorý zahŕňa 5 štátnych príslušníkov členských štátov Európskej únie a 10 štátnych príslušníkov tretích krajín (tabuľka č. 3a ÚKNZ – KOBRA). Prevažujúci spôsob porušovania zákazu nelegálneho zamestnávania vo vzťahu k cudzincom je založenie pracovnoprávneho vzťahu so zamestnancom – cudzincom a nesplnenie oznamovacej povinnosti voči Sociálnej poisťovni, čo bolo odhalené v 11 prípadoch. Menej často (v 4 prípadoch) bolo odhalené nelegálne zamestnávanie cudzincov, pričom neboli splnené podmienky na ich zamestnávanie podľa osobitného predpisu (iný účel pobytu).

Inšpektori práce ÚKNZ – KOBRA zamerali pri kontrolách svoju pozornosť najmä na subjekty pôsobiace v odvetviach ekonomických činností, ktoré boli vyhodnotené ako rizikové odvetvia vzhľadom na počet prípadov nelegálneho zamestnávania odhalených v minulom roku v príslušnom odvetví, išlo o odvetvie odborných, vedeckých a technických činností, odvetvie ubytovací a stravovacích služieb, odvetvie stavebníctva a odvetvie maloobchodu. Tým, že pozornosť inšpektorov práce bola zameraná prioritne do týchto rizikových odvetví (tabuľka č. 4a ÚKNZ – KOBRA) aj najviac zistených porušení zákona č. 82/2005 Z. z. bolo inšpektormi práce ÚKNZ – KOBRA v roku 2014 odhalených v odvetví stavebníctva (362),

v odvetví veľkoobchodu a maloobchodu (331) a v odvetví ubytovacích a stravovacích služieb (176).

Štruktúra zamestnávateľov, u ktorých bolo inšpektormi práce ÚKNZ – KOBRA zistených najviac porušení zákazu nelegálneho zamestnávania, je podobná ako je uvedené vyššie vo výsledkoch kontrol za celú sústavu inšpekcie práce. Porušovania zákazu nelegálneho zamestnávania sa dopúšťajú najmä zamestnávatelia s počtom zamestnancov 1 – 9 a z hľadiska právnej formy sú to najmä spoločnosti s ručením obmedzeným (tabuľky č. 5a ÚKNZ – KOBRA a č. 6a ÚKNZ – KOBRA).

Z hľadiska krajov najlepšie výsledky činnosti dosiahol ÚKNZ – KOBRA Inšpektorátu práce Košice, ktorého inšpektori práce v roku 2014 odhalili 310 prípadov nelegálneho zamestnávania (tabuľka č. 7a ÚKNZ – KOBRA).

Jedným z ukazovateľov hodnotenia výsledkov činnosti ÚKNZ – KOBRA je oblasť ukladania pokút. Za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania bolo v roku 2014 právoplatne uložených 316 pokút v sume 939 800 eur.

Zorganizovanie a zavedenie do praxe špecializovaného výkonu inšpekcie práce, ktorým je fungovanie ÚKNZ – KOBRA, má pre spoločnosť minimálne dva prínosy. Jedným je prínos ekonomický vyplývajúci z porovnania vstupných nákladov (684 000 eur) a výsledkov činnosti, ktorým sú právoplatné uložené pokuty za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania (939 800 eur), pričom ďalšie sankcie navrhnuté inšpektormi práce v priebehu roka 2014 sú ukladané priebežne. K dátumu vypracovania tejto správy tieto neboli právoplatne uložené.

Druhým významným prínosom fungovania ÚKNZ – KOBRA je preventívny rozmer inšpekcie práce zabezpečujúci predchádzanie nelegálnemu zamestnávaniu, čo je prínos celospoločenský spočívajúci najmä v intenzívnejšej kontrole z hľadiska počtov výkonov a denného času, v ktorom sa kontrola realizuje. Preventívne pôsobenie je dosahované šírením informácií o spôsoboch ako účinne dodržiavať právne predpisy a upozorňovaním na negatívne dôsledky nelegálneho zamestnávania s priamym ekonomickým dopadom na zamestnávateľov neporovnateľne finančne náročnejším ako je finančný efekt využívania nelegálneho zamestnávania.

III.C. Sankcie

Inšpektoráty práce v roku 2014 (vrátane ÚKNZ – KOBRA) právoplatne uložili pokuty za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania 808 zamestnávateľom v sume 2 415 800 eur.

Právoplatne uložené pokuty v roku 2014 (808) sú v porovnaní s rokom 2013 (330) navýšené o 144,85 %, v porovnaní s rokom 2012 (241) sú navýšené o 235,27 % a v porovnaní s rokom 2011 (249) sú uložené pokuty navýšené o 224,5 %. Zvýšené počty právoplatne uložených pokút priamo súvisia so zintenzívnením kontrolnej činnosti a preukazujú zvýšený počet odhalených porušení zákazu nelegálneho zamestnávania, k čomu významnou mierou prispela činnosť inšpektorov práce ÚKNZ – KOBRA.

Najvyšší počet pokút bol uložený zamestnávateľom vykonávajúcim svoje činnosti v nasledujúcich odvetviach ekonomických činností: veľkoobchod a maloobchod – 203 pokút v sume 568 700 eur, ubytovacie a stravovacie služby – 141 pokút v sume 365 500 eur a stavebníctvo – 176 pokút v sume 549 950 eur. Počet uložených pokút v týchto odvetviach priamo súvisí s vysokým počtom vykonaných inšpekcií práce, ktoré sú realizované prevažne v rizikových odvetviach (tabuľka č. 9a). V prílohe k správe sú počty a sumy právoplatne uložených pokút uvedené aj za obdobie predchádzajúcich troch kalendárnych rokov. Z ich porovnania je zrejmé, že v roku 2014 sú počty a sumy pokút najvyššie za porovnávané obdobia.

Z hľadiska posudzovania počtu právoplatne uložených pokút v súvislosti s veľkosťou zamestnávateľa určenou počtom zamestnancov bolo najviac pokút uložených zamestnávateľom s počtom zamestnancov 1 – 9, a to 520 pokút v sume 1 407 500 eur (tabuľka č. 10a). Trend v ukladaní najvyššieho počtu pokút práve tejto skupine zamestnávateľov, tzv. mikropodnikov, je rovnaký za celé sledované obdobie rokov 2011 až 2014.

Zamestnávateľmi, ktorým boli právoplatne uložené pokuty za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania, boli prevažne spoločnosti s ručením obmedzeným – 418 pokút v sume 1 375 900 eur a fyzické osoby, ktoré sú podnikateľmi – 370 pokút v sume 968 900 eur (tabuľka č. 11a).

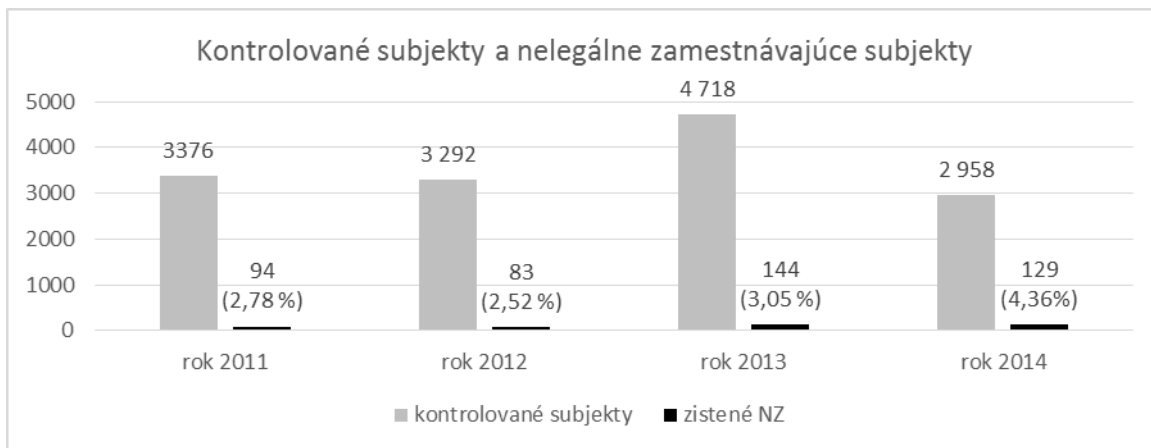
IV. Kontrolná činnosť a zistenia Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny a úradov práce, sociálnych vecí a rodiny

Kontrolná činnosť ústredia práce a úradov práce zameraná na vyhľadávanie a potieranie nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania bola v roku 2014 vykonávaná v rámci:

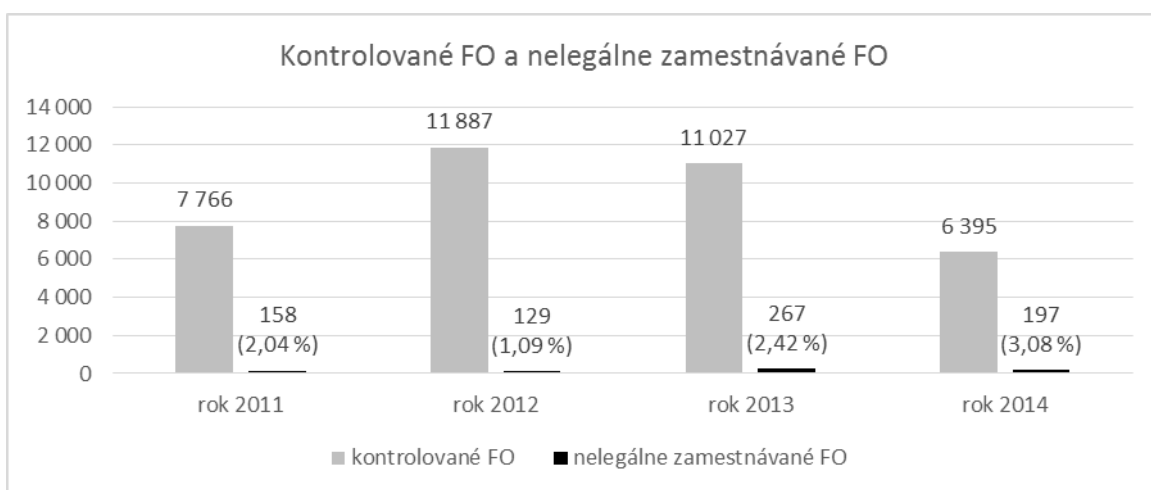
- zamerania kontrolnej činnosti na I. polrok a II. polrok 2014,
- prešetrovania písomných podnetov fyzických a právnických osôb,
- prešetrovania podnetov zaznamenaných z bezplatnej telefonickej linky zriadenej na ústredí práce,
- mimoriadnych celoslovenských úloh,
- rozhodnutia generálneho riaditeľa ústredia práce, resp. riaditeľov úradov práce.

IV.A. Výsledky kontroly

V roku 2014 bolo zamestnancami útvarov kontroly úradov práce a zamestnancami ústredia práce vykonaných celkom 2 958 kontrol zameraných na dodržiavanie ustanovení zákona č. 82/2005 Z. z., pričom bolo skontrolovaných celkom 6 395 fyzických osôb. Celkom bolo zistených 129 zamestnávateľov, ktorí nelegálne zamestnávali 197 osôb (tabuľka č. 1b). Pre prehľadnosť uvádzame údaje aj v nasledujúcich grafoch.

Z celkového počtu 2958 kontrolovaných subjektov bolo zistených 129 zamestnávateľov, ktorí zamestnávali nelegálne, čo predstavuje 4,36 %.

Z celkového počtu 6 395 skontrolovaných osôb bolo nelegálne zamestnávaných 197 osôb, čo predstavuje 3,08 % (tabuľka č. 1b).

Z údajov uvedených v tabuľke č. 1b je zrejmé, že pri porovnaní s rokmi 2011 až 2013 sa znížil počet vykonaných kontrol a súčasne znížil počet kontrolovaných osôb. Na túto skutočnosť mali vplyv najmä mimoriadne celoslovenské aktivity, ktoré boli vykonané v uvedených obdobiach (kontrolné akcie „Nezábudka“ a „Nezábudka 2“ vyhlásené ústredím práce). V roku 2014 nebola zrealizovaná žiadna mimoriadna celoslovenská aktivita (kontrolná akcia) zameraná na kontrolu dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania.

Nelegálne zamestnávanie žien bolo zistené v 48 prípadoch (15 z nich nemalo so zamestnávateľom založený pracovnoprávny vzťah a 33 nebolo prihlásených do registra Sociálnej poisťovne). Nelegálne zamestnávanie mladistvých v roku 2014 nebolo zistené (tabuľka č. 2b).

Kontrolóri úradov práce v roku 2014 vykonali celkom 75 kontrol u zamestnávateľov, ktorí zamestnávali aj štátnych príslušníkov tretích krajín, pričom boli odhalení 17 zamestnávateľia, ktorí nelegálne zamestnávali 19 štátnych príslušníkov tretích krajín (tabuľka č. 3b). Išlo o 6 občanov z Vietnamu, 8 občanov Ukrajiny, 2 občanov Macedónska, 1 občana Číny, 1

občana Kórey a 1 občana Kosova, ktorí pracovali prevažne v oblasti reštauračných a pohostinských služieb (tabuľka č. 3b).

Z hľadiska odvetví hospodárstva bolo v roku 2014 skontrolovaných najviac fyzických osôb v odvetviach veľkoobchodu a maloobchodu – 3 172 fyzických osôb, ubytovacích a stravovacích služieb – 1 044 fyzických osôb a priemyselnej výroby – 844 osôb. Nelegálne zamestnaných osôb bolo najviac v odvetví veľkoobchodu a maloobchodu – 66 fyzických osôb, v odvetví ubytovacích a stravovacích služieb – 52 fyzických osôb a v odvetví stavebníctva – 29 fyzických osôb (tabuľka č. 4b).

Najvyšší počet kontrol dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania bol v roku 2014 vykonaný u zamestnávateľov s počtom zamestnancov 1 až 9 (tabuľka č. 5b). V týchto subjektoch bolo skontrolovaných 4 283 fyzických osôb a odhalených nelegálne zamestnaných fyzických osôb bolo 161 fyzických osôb.

Najvyšší počet skontrolovaných fyzických osôb a zistených nelegálne zamestnávaných fyzických osôb bol v roku 2014 zaznamenaný v spoločnostiach s ručením obmedzeným. Skontrolovaných bolo 3 214 osôb, z toho 106 zistených nelegálne zamestnaných fyzických osôb. U zamestnávateľov s právnou formou fyzické osoby, ktoré sú podnikateľmi, bolo skontrolovaných 2 773 fyzických osôb a zistené bolo nelegálne zamestnávanie 90 osôb (tabuľka č. 6b).

V tabuľke č. 7b sú uvedené údaje o počte odhalených nelegálne zamestnávaných osôb podľa regiónov. Zo zistení ústredia práce a úradov práce je zrejmé, že najvyšší počet nelegálne zamestnávaných fyzických osôb bol odhalený v Bratislavskom kraji (60) a najnižší v Trenčianskom kraji (7).

Z hľadiska porušení ustanovení zákona č. 82/2005 Z. z. kontrolóri ústredia práce a úradov práce v roku 2014 zistili a preukázali nelegálne zamestnávanie 197 fyzických osôb, z ktorých 56 vykonávalo pre zamestnávateľa závislú prácu bez založeného pracovnoprávneho vzťahu. V 134 prípadoch bolo zistené porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania spôsobené nesplnením oznamovacej povinnosti zamestnávateľa voči Sociálnej poisťovni za súčasnej existencie založeného pracovnoprávneho vzťahu. Zamestnávanie štátneho príslušníka tretej krajiny, u ktorého neboli splnené podmienky na jeho zamestnávanie podľa osobitného predpisu, t. j. nemal vydané povolenie na prechodný pobyt na účely zamestnania alebo povolenie na zamestnanie, bolo zistené v 7 prípadoch (tabuľka č. 8b).

Z celkového počtu zistených nelegálne zamestnávaných osôb (197) za rok 2014 bolo zistené nelegálne zamestnávanie 78 uchádzačov o zamestnanie (ďalej UoZ), z toho poberajúcich sociálne dávky 32 UoZ. Na základe uvedených zistení bolo podaných 23 návrhov na vyradenie fyzických osôb z evidencie uchádzačov o zamestnanie (tabuľka č. 12).

IV.B. Sankcie

Kontrolóri úradov práce v roku 2014 na základe kontrolných zistení vydali v zmysle ustanovenia § 68a zákona č. 5/2004 Z. z. 126 právoplatných rozhodnutí o uložení pokuty v celkovej sume 336 600 eur.

Z hľadiska odvetví hospodárstva bolo najviac pokút právoplatne uložených v odvetviach veľkoobchodu a maloobchodu – 53 pokút v celkovej sume 134 600 eur, ubytovacích a stravovacích služieb – 35 pokút v celkovej sume 91 500 eur, stavebníctva – 13 pokút v celkovej sume 36 400 eur a v odvetví ostatných činností – 13 pokút v celkovej sume 38 400 eur. Prehľadné údaje o výške právoplatných pokút, členených podľa ekonomickej klasifikácie, za zistené porušenie právnych predpisov v oblasti nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania sú uvedené v tabuľke č. 9b.

Najviac pokút (100) bolo uložených zamestnávateľom s počtom zamestnancov 1 až 9 (tabuľka č. 10b). Uvedená skutočnosť priamo súvisí s najvyššou mierou výskytu porušení zákona č. 82/2005 Z. z. v tejto skupine zamestnávateľov.

Počty pokút uložených zamestnávateľom členeným podľa právnej formy potvrdzujú trend z minulých rokov. Spoločnostiam s ručením obmedzeným bolo právoplatne uložených 68 pokút v sume 193 700 eur. Fyzickým osobám, ktoré sú podnikateľmi, bolo právoplatne uložených 55 pokút v sume 136 900 eur (tabuľka č. 11b). Poriadková pokuta v roku 2014 uložená nebola.

V. Kontrolná činnosť a výsledky kontroly iných orgánov

Inšpektoráty práce, ústredie práce a úrady práce spolupracujú pri výkone kontroly dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania s inými orgánmi štátnej správy a s Prezídiom Policajného zboru.

V.A. Finančné riaditeľstvo SR

Finančná správa priebežne v rámci výkonu správy daní v zmysle zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej daňový poriadok) vykonáva činnosti, pri ktorých získava rôzne informácie dôležité pre správne vyrubenie dane. Na účely správneho vyrubovania dane z príjmov zo závislej činnosti, resp. na účely vyhľadávania daňových subjektov, ktoré si nespĺnili voči daňovým úradom registračnú a oznamovaciu povinnosť, daňové úrady pri svojej činnosti prihliadajú aj na skutočnosti súvisiace s možným výskytom nelegálneho zamestnávania a nelegálnej práce. V prípade, že zistia skutočnosti, ktoré poukazujú na porušovanie právnych predpisov v oblasti pracovného a sociálneho práva, informujú, s prihliadnutím na ustanovenie § 11 daňového poriadku – daňové tajomstvo, príslušné orgány o zistených skutočnostiach.

V priebehu roka 2014 bolo vykonaných celkom 217 zisťovaní, pri ktorých sa daňové úrady zamerali aj na odhaľovanie nelegálneho zamestnávania a nelegálnej práce. Tieto zisťovania boli vykonané najčastejšie formou miestnych zisťovaní v zmysle § 37 až § 39 daňového poriadku v miestach predaja tovaru, poskytovania služieb, vykonávania prác, ale tiež v rámci vykonávaných daňových kontrol v zmysle § 44 až § 47 daňového poriadku alebo v rámci vyhľadávacej činnosti podľa § 36 daňového poriadku. Zisťovania boli vykonané daňovými úradmi samostatne.

Výkon 217 zisťovaní nevedol k odhaleniu skutočností, ktoré by poukazovali na porušenie platných právnych predpisov v oblasti pracovného a sociálneho práva.

V.B. Prezídium Policajného zboru SR

Súčinnostné kontroly podnikateľských subjektov zamerané na odhaľovanie prípadov nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania za Policajný zbor vykonávali policajti Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru a jednotlivých krajských riaditeľstiev Policajného zboru.

Policajti Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru sa počas kontrol zameriavali predovšetkým na vyhľadávanie štátnych príslušníkov tretích krajín s nelegálnym pobytom v Slovenskej republike a ďalšie porušovanie ustanovení zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a na vyhľadávanie a identifikáciu obetí obchodovania s ľuďmi v zmysle § 179 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov. Policajti krajských riaditeľstiev Policajného zboru poskytli kontrolným orgánom asistenciu pri vykonávaní kontrol v zmysle § 3 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov. Keďže útvary Policajného zboru nie sú kontrolným orgánom v zmysle zákona č. 82/2005 Z. z., zistenia porušenia zákazu nelegálneho zamestnávania boli realizované oprávnenými kontrolnými orgánmi.

Policajný zbor v spolupráci s inšpektorátmi práce vykonal 207 kontrol podnikateľských subjektov, v spolupráci s úradmi práce 114 kontrol podnikateľských subjektov. V rámci uvedených kontrol, ktoré boli zamerané na dodržiavanie zákazu nelegálneho zamestnávania, kontrolu pobytu cudzincov a odhaľovanie obetí obchodovania s ľuďmi bolo skontrolovaných celkovo 1 134 subjektov a 4 979 fyzických osôb. Vykonanými kontrolami bolo odhalených 50 subjektov, ktoré porušili ustanovenia zákona č. 82/2005 Z. z. a voči ktorým ďalej konali inšpektoráty práce alebo úrady práce.

VI. Spoločné závery

Kontrola dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania je jednou z priorít orgánov dozoru – inšpektorátov práce, ústredia práce a úradov práce, čo preukazuje zvýšený počet kontrol vykonaných v roku 2014 a rovnako tomu nasvedčujú aj ich výsledky.

V roku 2014 kontrolné orgány vykonali 23 596 kontrol zameraných na preverenie dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania, v rámci ktorých bolo skontrolovaných 20 704 zamestnávateľov a 56 883 fyzických osôb vykonávajúcich prácu na pracoviskách kontrolovaných zamestnávateľov. Vykonanými kontrolami bolo odhalených 1 226 zamestnávateľov, ktorí porušili zákaz nelegálneho zamestnávania tým, že nelegálne zamestnávali 2 335 fyzických osôb. Spoločné výsledky činnosti kontrolných orgánov sú uvedené v tabuľke č. 1.

Počet vykonaných kontrol je najvyšší v porovnaní s predchádzajúcimi tromi kalendárnymi rokmi. Vykonané kontroly v roku 2014 (23 596) sú v porovnaní s rokom 2013 (20 692) navýšené o 14,03 %, v porovnaní s rokom 2012 (12 093) sú navýšené o 95,12 % a v porovnaní s rokom 2011 (12 952) sú výkony kontrol navýšené o 82,18 %. Porovnanie počtov výkonov svedčí o zintenzívnení výkonov kontroly dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania.

Výsledky vykonaných kontrol, t. j. počet odhalených prípadov nelegálneho zamestnávania, je v porovnaní s výsledkami dosiahnutými v predchádzajúcich troch kalendárnych rokoch najvyšší. V roku 2014 bolo odhalených 2 335 nelegálne zamestnaných fyzických osôb, čo je v porovnaní s výsledkami dosiahnutými v roku 2013 (1 323) nárast o 76,49 %, v porovnaní s výsledkami dosiahnutými v roku 2012 (692) ide o nárast o 237,43 % a v porovnaní s rokom 2011 (935) je dosiahnutý nárast odhalených nelegálne zamestnaných fyzických osôb o 149,73 %.

Významným podielom prispeli k vyššie uvedeným výsledkom ÚKNZ – KOBRA, ktoré svojou činnosťou odhalili 1 363 nelegálne zamestnaných fyzických osôb, čo v percentuálnom vyjadrení predstavuje 58,37 %-ný podiel na celkových výsledkoch (2 335).

Počet 2 335 nelegálne zamestnávanych fyzických osôb zahŕňa 881 nelegálne zamestnaných žien a 1 454 nelegálne zamestnaných mužov, 58 nelegálne zamestnaných mladistvých (od 15 do 18 rokov veku) a 50 nelegálne zamestnaných štátnych príslušníkov tretích krajín s povolením na pobyt v Slovenskej republike (tabuľka č. 2).

Najviac zistených porušení zákona č. 82/2005 Z. z. bolo odhalených v odvetví veľkoobchodu a maloobchodu (566), v odvetví stavebníctva (488) a v odvetví ubytovacích a stravovacích služieb (374). Z hľadiska členenia zamestnávateľov podľa veľkosti zákaz nelegálneho zamestnávania najviac porušujú zamestnávatelia s počtom zamestnancov od 1 do 9, tzv. mikropodniky. Počet odhalených prípadov nelegálneho zamestnávania je najvyšší u zamestnávateľov s právnou formou podnikania spoločnosť s ručením obmedzeným. Konkrétne údaje obsahujú tabuľky č. 4 až 6.

Po posúdení percentuálneho podielu odhalených porušení zákazu nelegálneho zamestnávania na počte kontrolovaných fyzických osôb v príslušnom odvetví boli ako rizikové vyhodnotené odvetvie odborných, vedeckých a technických činností (7,28 %), odvetvie činností v oblasti nehnuteľností (6,73 %), odvetvie administratívnych a podporných služieb (6,45 %) a odvetvie stavebníctva (6,12 %). Stále zostávajú rizikovými odvetviami aj odvetvie ubytovacích a stravovacích služieb (5,32 %) a odvetvie veľkoobchodu a maloobchodu (3,39 %), v ktorých medziročne stúpa podiel odhalených prípadov nelegálneho zamestnávania aj napriek zvýšenému počtu kontrol v týchto odvetviach.

Za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania bolo v roku 2014 uložených 934 pokút v sume 2 752 400 eur (tabuľka č. 9).

Nelegálne zamestnávanie je závažný negatívny spoločensko-ekonomický problém. Napriek zintenzívneniu kontrolnej činnosti v oblasti nelegálneho zamestnávania nemožno odhaliť všetky prípady, kedy k nelegálnemu zamestnávaniu dochádza. Výsledky kontrolnej činnosti

nedokážu určiť trend v nelegálnom zamestnávaní v Slovenskej republike. Odhalené prípady sú faktom, ktorý upozorňuje na existenciu tohto javu v spoločnosti.